

794. TEVREDEN, VERGENOEGD, GELUKKIG.

Tevreden is hij, die zijn wensen vervuld ziet, (voor 't ogenblik) niets meer wenst en dus ook niet naar meer streeft.

Vergenoegd is hij, die zijn tevredenheid toont door een opgeruimde stemming.

Gelukkig noemt men hem, die door het lot begunstigd wordt, die voorspoedig is, hetzij in één bepaalde omstandigheid, hetzij voortdurend en die hetgeen hij bezit zo volkomen bevredigt, dat er om zo te zeggen voor hem niets te wensen overblijft.

De landbouwers leiden een eenvoudig, en daar zij weinig behoefte hebben over het algemeen, een tevreden leven. Het scheen me toe, dat er iets opgewekters in je gezichtje en iets tevredeners in je woorden kwam.

Een vergenoegd leven leiden. Wat ziet hij er tegenwoordig altijd vergenoegd uit!

Hij is gelukkig in al zijn ondernemingen. Ik gevoel mij volmaakt gelukkig. Die man is maar stom gelukkig: daar heeft hij binnen 't jaar twee grote erfenissen gekregen.

795. TICHEL, BAKSTEEN, KLINKER.

Tichel heeft de ruimste betekenis; het is toepasselijk op alle kunststenen, ook op de in de zon gedroogde.

Baksteen is de steen, die door de hitte van het vuur verhard is.

Klinker is de benaming voor zekere soorten van baksteen (soms: geperste steen) die zich door zeer grote hardheid kenmerken; door die hardheid geven zij bij kloppen een helderklinkend geluid, waarnaar zij genoemd zijn.

Komt, laten wij tichels bereiden en ze tot stenen bakken. (Gen. 11, 3.) Abimelech is, door de hand van een vrouw onder een tichel verpletterd.

Een breed koopmanshuis, van rode bakstenen gebouwd. Alles was in rode baksteen, door de vochtigheid reeds met een lichtgroene tint bedekt.

De primitieve methode om klinkers en bakstenen uit dezelfde klei en in zelfde oven te vervaardigen, zodat klinkers werden die stenen, welke aan 't felste vuur bloot stonden, wordt meer en meer verlaten.

796. TIEREN, RAZEN, WOEDEN.

Tieren is leven en geraas maken met luid geschreeuw en heftig gebaar.

Razen en woeden zijn sterker dan *tieren*; zij duiden op toorn, die zich uit in woorden en daden. *Woeden* is kwaadaardiger, *razen* opgewondener, maar meer het gevolg van blinde drift, terwijl de *woedende* zichzelf meer bewust blijft.

Wat dieren die kinderen op de speelplaats!

Zij raasde als een bezetene.

797. TOCHT, REIS.

Een trekken van de ene plaats naar de andere.

Tocht is het algemene woord en wordt vooral gebruikt, wanneer er moeilijkheden te overwinnen zijn.

Reis duidt meer op de verre afstand.

Een tocht ondernemen. De tocht naar de Noordpool. Napoleons tocht naar Rusland was het begin van het einde.

Op onze reis door Frankrijk hebben wij Normandië bezocht. Hij heeft een verloren reis gedaan.

798. TOEDICHTEN, TEN LASTE LEGGEN.

Zonder goede gronden iemand iets toeschrijven.

Bij toedichten ontbreekt elke grond voor de verzinsels, het is iets toeschrijven, dat verdicht of verzonnen is, en meestal is dit iets kwaads.

Ten laste leggen onderstelt altijd een zekere grond, waarop de beschuldiging rust.

Het volk dichtte hem allerlei kwade bedoelingen toe.

Wat men hem ook kan ten laste leggen, zeker geen zelfzucht.

799. TOELATEN, GEDOGEN, DULDEN, VEROORLOVEN.

Zich tegen iets niet verzetten.

Toelaten heeft de algemene betekenis.

Gedogen voegt daarbij de gedachte, dat men wel de macht heeft er zich tegen te verzetten, maar het door de vingers ziet, het oogluikend toelaat of werkeloos aanziet.

Dulden is het toelaten van iets ongeoorloofds of ongepaste of het verdragen van iets onaangenaams dat ons aangedaan wordt.

Veroorloven geeft te kennen, dat men vrijwillig toestaat, wat men ook had kunnen weigeren of beletten.

Aan zijn kinderen alles toelaten. Oogluikend iets toelaten.

Men is soms wel genoodzaakt iets toe te laten, dat men eigenlijk niet moest gedogen. Zij zouden geenszins gedogen, dat die schone golvende haarlokken werden afgesneden.

Nooit heb ik geduld, dat soldaten omgang met mijn dienstvoolk hebben. De staatsman, die geen tegenspraak, geen tegenkanting dulden kan, is zeker niet liberaal.

Men kan hem zoveel vrijheid niet veroorloven.

800. TOESTEMMEN, TOEGEVEN, BEAMEN.

Verklaren als juist en goed te erkennen, wat een ander gezegd heeft.

Toestemmen betekent inwilligen, goedkeuren, maar sluit de mogelijkheid niet uit, dat men zich eerst verzet heeft.

Toegeven sluit altijd aanvankelijk verzet in.

Beamen geeft te kennen, dat men de woorden door een ander gesproken volkomen goedkeurt en ze zelfs tot de zijne wil maken; het onderstelt dan ook geen voorbehoud.

Dat wil ik gaarne toestemmen. Tenslotte moest hij toestemmen, dat de feiten zich hadden voorgedaan zoals in het rapport was vermeld.

Dat geef ik gaarne toe, maar toch moet nog een en ander opgehelderd worden. Hij moest toegeven, dat hij ongelijk had.

Wat de spreker daar zeide, beaam ik ten volle, maar op enkele punten is hij niet uitvoerig genoeg geweest. Iemands meningen beamen.

801. TOEVERTROUWEN, AANBETROUWEN.

Met vertrouwen iets aan iemand ter bewaring of verzorging overgeven.

Toevertrouwen is het meest gebruikelijke woord; het wijst vooral op het vertrouwen dat men stelt in de persoon.

Aanbetrouwen duidt meer op het gevoel dat men voor het afgestane koestert.

Iemand zijn geld toevertrouwen. Gij kunt hem dat gerust toevertrouwen.

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

